

БОШЛАНГИЧ СИНФ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ КАСБИЙ ВАЗИФАЛАРИ

Тўйчиева Рухсора Адхамжоновна

Норин туман №30 умумий ўрта таълим мактаби ўқитувчиси
Наманган, Ўзбекистон

Хозирги шароитда жамиятнинг мактаб олдига қўяётган талаблари кун сайн ортиб бормоқда ва бу талабларни амалда тўғри ҳал қилиш вазифаси ўқитувчига боғлиқдир.

Замонавий мактаб ўқитувчиси қатор вазифаларни бажаради. Ўқитувчи — синфдаги ўқув жараёни ташкилотчисидир. Ўқитувчи ўқувчилар учун дарс пайтида, қўшимча дарсларда ва шу билан бирга дарсдан ташқари ҳолларда ҳам керакли маслаҳатлар беришда билимлар манбаидан биридир. Кўпчилик ўқитувчилар синф раҳбари вазифасини бажариб, тарбия жараёни ташкилотчилари бўлиб ҳисобланадилар.

Замонавий ўқитувчи ижтимоий психолог бўлмаслиги мумкин эмас, чунки ўқувчилар ўртасидаги ўзаро муносабатларни йўлга сола олиши, болалар жамоасида ижтимоий-психологик механизмлардан фойдаланишни билиши зарурдир.

Ўқитувчи мактабнинг педагог жамоа аъзоси сифатида мактаб ҳаёти фаолиятини уюштиришда бевосита иштирок этиб, турли фан ўқитувчилари ва синф раҳбарларининг методик бирлашмаларида қатнашади, топшириқларни бажаради. Хар бир ўқитувчи ўқувчиларнинг ота-оналари ва жамоатчилик олдида маъruzалар ўқиб, сухбатлар олиб борар экан, демак, у педагогик билимлар тағриботчиси ҳамdir.

Маълумки, педагогик фаолият — киши меҳнатининг энг мураккаб соҳаларидан биридир.

Жамият томонидан қўйиладиган талаблардан энг муҳими ўқитувчининг шахси ва унинг касби билан боғлиқ ҳислатларига қаратилган.

Ўқитувчининг энг муҳим ҳислатлари қўйидагилардан иборат:

-ўқитувчининг ўз Ватанига содиқлиги, болаларни севиш, уларни инсонпарварлик руҳида тарбиялаш истаги, ўз юрти, она тили, ўз халқининг тарихи ва унинг маданиятини севиши, давлатининг мустақиллиги ғоясида яшашидан иборатdir;

-ижтимоий жавобгарликни юксак даражада ҳис этиши;

-олийжаноблиги, ақли, фаросати, маънавий поклиги маънавият ва маърифат бўйича юксак мақсадларни болаларга сингдириб бориши;

-ўзини қўлга ола билиши, сабр-тоқатли, бардам, матонатлилигидир.

Жамиятнинг ўқитувчи олдига қўядиган асосий талаблари қўйидагилардир:

-шахсни маънавий ва маърифий тарбиялашнинг, миллий мағкуранинг ҳамда умуминсоний бойликларнинг моҳиятини билиши, болаларни мустақиллик, ғояларига содиқлик руҳида тарбиялаши, ўз Ватани табиатга ва оиласига бўлган муҳаббати;

-кенг билимга эга бўлиши, турли билимлардан хабардор бўлиши;

-ёш ва педагогик психология, ижтимоий психология ва педагогика, ёш физиологияси ҳамда мактаб гигиенасидан чукур билимларга эга бўлиши;

-ўзи дарс берадиган фан бўйича мустаҳкам билимга эга бўлиб, ўз касби, соҳаси бўйича жаҳон

фанида эришилган янги ютуқ ва камчиликлардан хабардор бўлиши;

-таълим ва тарбия методикасини эгаллаши;

-ўз ишига ижодий ёндашиши;

-болаларни билиши, уларнинг ички дунёсини тушуна олиши;

-педагогик техника (мантиқ, нутқ, таълим мининг ифодали воситалари) ва педагогик тактга эга бўлиши;

-ўз билими ва педагогик маҳоратини доимий равишда ошириб бориши.

Ҳар бир ўқитувчи ана шу талабларга тўла жавоб бера оладиган бўлишига интилиши шарт.

Ўқитувчи жамият томонидан қўйилган талаблар билан бир қаторда ўз фаолиятида теварак-атрофидаги кишилар мактаб маъмурияти, ҳамкаслари, ўқувчилар ва уларнинг ота-оналари ундан нималарни кутишини ҳам эсдан чиқармаслиги лозим.

Ўқитувчининг ўз ишидан нималарни кутаётганлигининг ўзиёқ муҳим аҳамиятга эгадир, мана шу тариқа кутишлар, гарчан жамият томонидан ўқитувчига қўйладиган талабларга мос келсада, ўзига хос хусусиятларга эга бўлади. Лекин бу талаблар ҳамма вақт ҳам бир-бирига мос келмаслиги мумкин. Психологлар томонидан олиб борилган тадқиқотларнинг кўрсатишича ҳалқ таълими бўлимлари ва мактаб директорлари ўқитувчининг айрим хислатлари нақадар муҳимлигини ҳар хил баҳолайдилар. Жумладан, ҳалқ таълими бўлимларининг мудирлари ўқитувчидан биринчи навбатда ўз фанини яхши билишини ва дарс бериш методикасини мукаммал ўзлаштиришни талаб қиласалар, мактаб директорлари ўқитувчига қўйиладиган бундай талabalарни учинчи ўринга қўядилар. Шу билан бирга ҳалқ таълими бўлимларининг мудирлари ўқитувчilarнинг ўқувчилар ва ота-оналар, мактаб жамоаси билан қандай мулоқотда бўлишни билишини нақадар аҳамиятга эга эканлигига унчалик эътибор бермайдилар, мактаб директори эса бундай хислатларни ўқитувчи шахсига қўйиладиган талаблар ичida биринчи ўринга қўядилар.

Ота-оналар ўқитувчидан унинг иш стажи ва ёши қандай бўлишидан қатъий назар, фарзандларини тарбиялаш ва ўқитиш маҳоратини кутадилар. Ўқувчилар эса ўқитувчilarни уч хил хислатлари бўйича характерлаб берадилар. Жумладан, биринчидан ўқитувчининг одамгарчилиги,adolatлилиги, соф виждонлилиги, болаларни яхши кўриш хислатлари; иккинчидан — ўқитувчининг сезирлиги, талабчанлиги билан боғлиқ ташқи хислатлари ва хулқ-авторига қараб; учинчидан, ўқитувчининг ўз фанини билиши, уни тушунтира билиши каби таълим жараёни билан боғлиқ хислатлariга қараб характерлаб берадилар.

Шуни таъкидлаб ўтиш керакки, тарбия жараёнининг самарадорлигини оширишга қўйиладиган талаблар билан бирга ўқитувчи шахси ва унинг фаолиятига нисбатан қўйиладиган ижтимоий талаблар ҳам ўсиб бормоқда.